

Рудніченко Є. М.

доктор економічних наук, професор

Гавловська Н. І.

доктор економічних наук, професор

Кримчак Л. А.

кандидат економічних наук

Хмельницький національний університет

м.Хмельницький, Україна

АНАЛІЗ МИТНИХ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ З МИТНИМИ ОРГАНАМИ

Успішне здійснення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняними суб'єктами господарювання великою мірою залежить від налагодження ефективної взаємодії з інституційним середовищем їх функціонування. Особливо це стосується митних органів, які, володіючи відповідними повноваженнями, мають змогу значно впливати на здійснення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняними підприємствами, а також, що не менш важливо, впливати на рівень економічної безпеки їх зовнішньоекономічної діяльності.

Сьогодні митні системи провідних країн світу передбачають здійснення заходів щодо спрощення митних процедур та мінімізації бар'єрів в зовнішній торгівлі, відповідно до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція) [1]. Однак вітчизняні реалії взаємодії промислових підприємств з органами митного контролю свідчать про наявність значних проблемних питань, що мають негативний прояв не лише в межах відносин «підприємство-митні органи», а й вкрай негативно впливають на економічну безпеку зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних промислових підприємств. Такі проблеми характеризуються, як правило, існуванням митних ризиків. Саме виникнення цих ризиків, або автоматичне визначення ризикованості зовнішньоекономічної операції інформаційно-аналітичною системою митних органів будь-якої країни, може спровокувати значні затримки у митному оформленні і загрози для економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності конкретного підприємства.

На сьогоднішній день митниця здійснює контроль і аналіз ризиків при проведенні зовнішньоекономічних операцій та володіє інформацією про сумнівних контрагентів з високим ступенем ризику здійснення зовнішньоекономічних операцій за їх участі.

Таким чином, існує певний перелік індикативних ризиків для функціонування ефективною системою митного контролю, за якими і визначають доцільність і послідовність певних контролюючих дій. При цьому фахівці підприємств-суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності повинні також усвідомлювати ці ризики і налагоджувати власну систему їх попередження і

уникнення, що практично не реалізується на вітчизняних промислових підприємствах.

Основні індикатори ризиків необхідно поділити на декілька груп, які за умови їх детального аналізу, будуть забезпечувати менеджмент підприємств актуальною і своєчасною інформацією стосовно сумнівних зовнішньоекономічних операцій.

Таким чином, можна виділити наступні групи ризиків:

- група «Місце та час» (сумнівна адреса контрагента, неможливість чіткої ідентифікації адреси контрагента, періодична зміна адреси контрагента, країна контрагента з високими ризиками тощо);

- група «Суб'єкт взаємодії» (ознаки банкрутства, неможливість чітко ідентифікувати або відстежити назву компанії, відсутність інформації щодо керівництва та контактних осіб, операційна діяльність контрагента не відповідає товару, який переміщується через митний кордон тощо);

- група «Процес/операція» (операція здійснюється вперше, нетрадиційний спосіб транспортування вантажів даного типу, переміщення через кордон унікального товару, невідповідність коду товару його опису та ін.);

- група «Історія взаємодії» (негативна історія взаємодії з контролюючими органами, негативна історія взаємодії з бізнес-структурами, контрагент з аналогічною назвою визначений як правопорушник тощо).

Відповідно до кожної групи ризиків розроблені реакції функціонального підрозділу із забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності на виявлені ризики.

Такі реакції включають, наприклад, для групи «Місце та час» наступні заходи:

- попередня перевірка правильності заповнення документів надійними контрагентами, попереднє уточнення актуальної адреси контрагента, аналіз співвідношення витрати/результати від взаємодії або ж детальну перевірку інших характеристик;

- для групи «Суб'єкт взаємодії» - додатковий збір інформації та її аналіз, аналіз співвідношення витрати/результати від взаємодії, попереднє інформування митних органів про специфіку операції тощо;

- для групи «Процес/операція» - попереднє інформування митних органів про специфіку операції, попередня перевірка правильності заповнення документів надійними контрагентами;

- для групи «Історія взаємодії» такі заходи, як: аналіз історії взаємодії та їх актуальність за останні три роки, аналіз співвідношення витрати/результати від взаємодії.

Варто зазначити, що інформація стосовно чіткого виділення індикаторів митних ризиків і безпосередньо профілів ризиків не надається широкому загалу користувачів, тому кожне підприємство, враховуючи специфіку своєї діяльності, специфіку діяльності потенційних та фактичних контрагентів, може розробляти свій перелік індикаторів, які будуть використовуватись виключно у сфері зовнішньоекономічної діяльності для прийняття виважених

управлінських рішень. Це дозволить зменшити кількість сумнівних операцій, значно спростити і пришвидшити процедури митного оформлення товарів, налагодити ефективну взаємодію, зокрема з митними органами[2].

Таким чином, реалізація менеджментом вітчизняних суб'єктів господарювання зазначених заходів (реакції на відповідні ризики), а також формування власних груп специфічних ризиків та відповідної реакції на них дозволить промисловим підприємствам попередити проведення ризикових операцій та уникнути втрат при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Та, більш того, своєчасна реакція на визначені ризики сприятиме забезпеченню економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств зокрема та економічної безпеки підприємств в цілому.

Література

1. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.03.1973 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_643.

2. Кримчак Л. А. Інформаційна взаємодія підприємств з митними органами / Л. А. Кримчак // Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції. – 2018. – № 29 (18). – Т. 2. – С. 206-210.

Нетреба І. О.

кандидат економічних наук, доцент
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: ТРАДИЦІЙНИЙ ТА СУЧАСНИЙ ПІДХОДИ

На сучасному етапі розвитку економічних відносин, одним із відомих підходів до управління бізнесом є процесний підхід, що базується на дотриманні організації виконання основних функцій менеджменту. Використання даного підходу в управлінні промисловими підприємствами має особливості, що пов'язані з функціонуванням організаційних структур управління. Оскільки нині на підприємствах утворюються комбіновані структури, то у процесі виконання функцій менеджменту, виникають зміни, які потребують детального аналізу.

Більшість бізнес-процесів промислового підприємства має наскрізний характер, тобто працівники різних відділів беруть участь у їх виконанні чи забезпеченні. Проте структурування та організація управлінської роботи побудовані таким чином, що керівництво не проводиться за «ланцюжком» бізнес-процесів і реалізується функціональними підрозділами на різних рівнях управління.

Організаційна структура підприємства не відображує всіх бізнес-процесів, що призводить до організаційних та інформаційних прогалин, дублювання виконання робіт та нераціонального використання фінансових, матеріальних та людських ресурсів підприємства. Процесний підхід